

Agata Kurowska

ORCID: 0009-0009-0064-0925

e-mail: aagata2010@wp.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Siedlcach

Mieszkanie treningowe jako forma aktywizacji społeczno-zawodowej ucznia Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Siedlcach. Studium przypadku

Training apartment as a form of social and professional activation of a student of a Special School and Educational Center in Siedlce.

Case study

<https://doi.org/10.34739/sn.2024.24.08>

Abstrakt: Mieszkanie treningowe w Siedlcach odgrywa kluczową rolę w procesie wsparcia społeczno-zawodowego dla uczniów z trudnymi zachowaniami. Uczestnicy programu, zmagający się z problemami emocjonalnymi i społecznymi, mają możliwość rozwoju umiejętności samodzielnego życia. Przykładem jest jeden z uczniów, który na początku przejawiał agresywne i opozycyjne zachowania, utrudniające jego funkcjonowanie w szkole i w relacjach z rówieśnikami. Dzięki regularnym praktykom zawodowym oraz codziennym zajęciom w mieszkaniu treningowym stopniowo zdobywał kompetencje niezbędne do samodzielnego radzenia sobie w życiu codziennym. W programie szczególny nacisk kładziono na indywidualne podejście terapeutyczne, które uwzględniało potrzeby i możliwości ucznia. Zajęcia te wspierały rozwój umiejętności społecznych, poprawiały samoocenę i motywację do nauki. Kluczowym elementem było wsparcie emocjonalne, które pozwoliło uczniowi lepiej radzić sobie ze stresem i emocjami. Z czasem, dzięki pomocy specjalistów, zaczął on nawiązywać bardziej pozytywne relacje z innymi, a jego zachowanie uległo znaczącej poprawie. Równocześnie ważną rolę odegrała współpraca z rodziną, co przyczyniło się do lepszego zrozumienia potrzeb i problemów ucznia w środowisku domowym. Rodzice zostali zaangażowani w proces terapeutyczny, co miało pozytywny wpływ na relacje rodzinne. Mieszkanie treningowe stało się miejscem, gdzie uczeń mógł bezpiecznie funkcjonować i uczyć się na własnych błędach. Program przyczynił się do zwiększenia autonomii uczestnika oraz jego zdolności do podejmowania decyzji. Dzięki temu zyskał większą pewność siebie i wiarę we własne możliwości. Mieszkanie treningowe nie tylko przygotowało ucznia do przyszłej samodzielności, ale również do lepszej integracji w społeczeństwie. Stopniowo angażował się w różne aktywności społeczne, co wspierało jego rozwój interpersonalny. Podsumowując, projekt w SOSzW w Siedlcach ukazuje, jak ważne jest indywidualne podejście i zrozumienie specyficznych potrzeb uczniów z trudnymi zachowaniami. Jego efekty są widoczne nie tylko w zmianie postaw uczestników, ale także w poprawie ich relacji z otoczeniem. Mieszkanie treningowe jest zatem skutecznym narzędziem wspierającym rozwój społeczno-zawodowy młodzieży z problemami.

Słowa kluczowe: *uczeń ze spektrum autyzmu, mieszkanie treningowe, inkluzja*

Abstract: The training apartment in Siedlce plays a crucial role in the socio-professional support process for students with challenging behaviors. Participants in the program, who struggle with emotional and social issues, have the opportunity to develop independent living skills. An example is a student who initially exhibited aggressive and oppositional behaviors, hindering his functioning at school and in peer relationships. Through regular vocational practices and daily activities in the training apartment, he gradually acquired the competencies necessary for independent everyday life. The program emphasized an individual therapeutic approach that considered the needs and capabilities of the student. These activities supported the development of social skills, improved self-esteem, and motivation for learning. Emotional support was a key element, allowing the student to better cope with stress and emotions. Over time, with the help of specialists, he began to form more positive relationships with others, and his behavior significantly improved. Simultaneously, collaboration with the family was crucial, contributing to a better understanding of the student's needs and issues in the home environment. Parents were engaged in the therapeutic process, which positively impacted family relationships. The training apartment became a safe space for the student to function and learn from his mistakes. The program contributed to increasing the participant's autonomy and decision-making abilities. As a result, he gained more confidence and belief in his capabilities. The training apartment not only prepared the student for future independence but also for better integration into society. Gradually, he engaged in various social activities, supporting his interpersonal development. In summary, the project at the Special Educational Center in Siedlce demonstrates the importance of an individualized approach and understanding the specific needs of students with challenging behaviors. Its effects are visible not only in changes in participants' attitudes but also in the improvement of their relationships with their surroundings. The training apartment is thus an effective tool supporting the socio-professional development of youth with problems.

Keywords: *autism spectrum, training apartment, inclusion*

Wstęp

Koncepcja domów treningowych dla osób ze spektrum autyzmu nie jest przypisywana jednej konkretnej osobie czy organizacji. Rozwój takich programów wynikał z rosnącego zrozumienia potrzeby wspierania osób ze spektrum autyzmu w uzyskaniu niezależności. Inicjatywy te zaczęły powstawać na przestrzeni ostatnich dekad, wraz z lepszym rozumieniem autyzmu i potrzeb osób z tym zaburzeniem. Celem stworzenia domów treningowych było umożliwienie osobom ze spektrum autyzmu nauki praktycznych umiejętności w kontrolowanym i bezpiecznym środowisku, które przypomina realne warunki życia. Pomaga to w zmniejszeniu stresu i niepokoju związanego z przejściem do samodzielnego życia.

Domy treningowe mają na celu rozwijanie umiejętności życiowych, takich jak gotowanie, sprząatanie, zarządzanie finansami, uczenie samodzielności w codziennych czynnościach, praktykowanie umiejętności społecznych

i komunikacyjnych, przygotowanie do nagłych sytuacji i dbania o bezpieczeństwo w domu oraz ułatwienie przejścia z życia z rodzicami lub w bardziej nadzorowanych warunkach do pełnej niezależności.

Domy treningowe są zaprojektowane tak, aby przypominały typowe mieszkania, ale z dodatkowymi udogodnieniami i wsparciem. Mogą być wyposażone w kuchnie z prostymi w obsłudze sprzętami, przestrzenie wspólne do nauki i relaksu, pokoje indywidualne dla mieszkańców oraz technologiczne wsparcie, takie jak przypomnienia o lekach, inteligentne oświetlenie czy systemy alarmowe.

Według N. Marciniak-Madejskiej „Od połowy XX wieku międzynarodowe instytucje i organizacje pozarządowe podejmują działania zmierzające do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością intelektualną. Integracja społeczna możliwa będzie, jeśli osoby z niepełnosprawnością intelektualną będą żyły w podobny sposób do pozostałych członków społeczeństwa. Konieczne jest udostępnienie im warunków życia codziennego i wzorców funkcjonowania społecznego takich samych lub możliwie najbardziej zbliżonych do norm i wzorców obowiązujących w głównym nurcie społecznym (zasada normalizacji). Jednym z narzędzi normalizacji życia osób z niepełnosprawnością intelektualną jest mieszkalnictwo wspomagane (w opozycji do dużych, homogenicznych zakładów). Mieszkalnictwo wspomagane oznacza elastyczne, zindywidualizowane usługi społeczne świadczone w miejscu codziennego funkcjonowania jednostki poprzez organizację dostępnych mieszkań z opieką oraz miejsc dziennej aktywności na poziomie społeczności lokalnych.” (*Mieszkalnictwo wspomagane osób z niepełnosprawnością intelektualną. Ku integracji społecznej i normalizacji życia*)

PCDI (Princeton Child Development Institute) z siedzibą w Princeton w New Jersey w USA jest jedną z organizacji, które oferują programy wsparcia dla osób ze spektrum autyzmu. Ich podejście do domów treningowych obejmuje indywidualne programy dopasowane do potrzeb i umiejętności każdego mieszkańca, wsparcie specjalistów, takich jak terapeuci zajęciowi i specjaliści od analizy behawioralnej oraz monitorowanie postępów poprzez regularne oceny i dostosowywanie programów do potrzeb mieszkańców. PCDI prowadzi różne programy, które mogą obejmować: programy edukacyjne skupiające się na nauce umiejętności akademickich i życiowych, programy interwencyjne dla osób z większymi potrzebami wsparcia oraz programy przejściowe pomagające młodym dorosłym przejść do samodzielnego życia.

Domy treningowe dla osób ze spektrum autyzmu są kluczowym elementem wspierania ich niezależności i poprawy jakości życia. Dzięki takim inicjatywom osoby ze spektrum autyzmu mogą zdobywać niezbędne umiejętności w bezpiecznym i wspierającym środowisku, co znacząco przyczynia się do ich samodzielności i pewności siebie.

Od 1977 roku PCDI zapewnia pełne, profesjonalne wsparcie w przyjaznych domach sąsiedzkich, gdzie osoby ze spektrum autyzmu mogą wspólnie mieszkać i uczyć się. W 2023 roku PCDI otworzyło trzeci komfortowy, nowoczesny dom wsparcia dla dorosłych ze spektrum autyzmu oraz wspiera dorosłych w kilku bezpiecznych, nadzorowanych mieszkaniach. Pierwszy środowiskowy dom PCDI był jednym z pierwszych miejsc wykorzystujących innowacyjny i rewolucyjny model Rodziny Nauczającej.

Dłaczego warto wspomnieć o PCDI w kontekście mieszkań treningowych? PCDI jest jednym z ośrodków, który doskonale rozumie, jak ważne jest holistyczne podejście do wsparcia osób z niepełnosprawnościami, szczególnie w procesie nauki samodzielnego życia. Mieszkania treningowe w tej instytucji to przestrzeń, która nie tylko zapewnia pomoc w zakresie codziennych umiejętności, ale również daje uczestnikom możliwość pełnej integracji społecznej i aktywnego udziału w życiu zawodowym. Dzięki wieloletniemu doświadczeniu oraz interdyscyplinarnej współpracy zespołów specjalistów PCDI jest instytucją, która może stanowić kluczowy element w procesie adaptacji osób z zaburzeniami zachowania do funkcjonowania w społeczeństwie.

Wspomnienie o tej instytucji w kontekście mieszkań treningowych podkreśla wagę kompleksowego wsparcia i udowadnia, że tylko zindywidualizowane podejście w połączeniu z odpowiednimi formami wsparcia (jak mieszkania treningowe) daje realną szansę na samodzielność i integrację społeczną osób z trudnościami w zachowaniu i rozwoju.

1 kwietnia 2019 roku pełnomocnik Fundacji Leny Grochowskiej oraz zaangażowani członkowie zarządu Stowarzyszenia Razem, działającego przy SOSzW w Siedlcach podpisali umowę użyczenia nowoczesnego lokalu – mieszkania treningowego. Oficjalne, uroczyste wręczenie kluczy odbyło się 4 kwietnia podczas corocznego Dnia Otwartego Ośrodka.

Analiza przypadku

Uczeń, lat 20, uczęszcza do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego od momentu rozpoczęcia swojej ścieżki edukacyjnej. Początkowo został przyjęty do klasy pierwszej dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim.

Skierowanie ucznia do szkoły specjalnej dało nadzieję na poprawę jego funkcjonowania w sferze edukacyjnej oraz społecznej. Celem było stworzenie warunków, które pozwolą chłopcu na rozwój w tempie dostosowanym do jego możliwości. Kluczowe było dalsze wsparcie emocjonalne, rozwijanie umiejętności radzenia sobie z emocjami oraz nauka efektywnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Dzięki pracy w małej grupie i bliskiej współpracy z pedagogami oraz terapeutami uczeń miał szansę na znaczne postępy, zarówno w zakresie nauki, jak i adaptacji społecznej.

W tradycyjnym systemie edukacyjnym dziecko nie miało dostatecznego wsparcia, co prowadziło do pogłębiania się trudności w nauce oraz problemów z zachowaniem. W szkole specjalnej, ze względu na mniejszą liczbę uczniów w klasie, indywidualne podejście oraz możliwość dostosowania programu nauczania do specyficznych potrzeb, istnieje większa szansa na poprawę sytuacji edukacyjnej i społecznej chłopca.

Uczeń od samego początku wykazywał się wyjątkowym uporem oraz nieugiętym przekonaniem co do swoich racji i potrzeb, których zaspokajania domagał się w trybie natychmiastowym. Jako dziecko często używał wulgaryzmów, nawet podczas zwykłych rozmów. Nie tolerował sprzeciwu ze strony kolegów z klasy oraz nauczycieli. Wszelkie proponowane zadania musiały być dla niego nadzwyczaj atrakcyjne. W przeciwnym razie kategorycznie odmawiał ich wykonania, reagując agresywnie i demonstrując głębokie niezadowolenie. Podczas zabaw opartych na rywalizacji, aby utrzymać kontrolę, musiał zawsze wygrywać, a w przypadku przegranej kierował silną agresją fizyczną w stronę kolegów i koleżanek.

Uczeń wykazywał liczne trudności w funkcjonowaniu w środowisku szkolnym. Przede wszystkim jego zachowanie charakteryzowało się impulsywnością, brakiem kontroli nad emocjami oraz częstymi wybuchami agresji – zarówno werbalnej, jak i fizycznej – w odpowiedzi na sytuacje, które postrzegał jako stresujące lub niezrozumiałe. Chłopiec nie potrafił reagować adekwatnie do sytuacji, co prowadziło do konfliktów z kolegami z klasy oraz nauczycielami. W reakcji na zmiany w planie zajęć, krytykę lub błędy w zadaniach, uczeń często reagował wybuchami złości, które zakłócały przebieg lekcji i negatywnie wpływały na atmosferę w klasie.

Dodatkowo miał trudności z koncentracją i skupieniem uwagi na zadaniach, co skutkowało problemami w nauce. Pomimo wielu prób wsparcia ze strony nauczycieli i specjalistów jego postępy były ograniczone. W klasie pełnej uczniów nie potrafił odnaleźć się wśród rówieśników, często izolował się od grupy, a w przypadku interakcji społecznych brakowało mu umiejętności rozwiązywania konfliktów i wyrażania swoich emocji w sposób akceptowalny społecznie. Po przeprowadzeniu szczegółowych badań diagnostycznych przez psychologa dziecięcego oraz pedagoga szkolnego, postawiono diagnozę sugerującą cechy zaburzeń hiperaktywności z deficytem uwagi (ADHD) oraz autyzm. Występowała trudność w utrzymaniu koncentracji uwagi na wykonywanych zadaniach, a także nadmierna ruchliwość oraz impulsywność. Ponadto badania wykazały, że chłopak zmaga się z zaburzeniami emocjonalnymi, które utrudniają mu kontrolowanie reakcji na stres oraz trudne sytuacje interpersonalne.

Wskazano także na możliwe trudności w zakresie rozwoju społecznego, co może być związane z niedostatecznymi umiejętnościami w zakresie rozwiązywania konfliktów, zarządzania emocjami oraz radzenia sobie z frustracją. W ocenie specjalistów trudności te mogły nasilać się w sytuacjach grupowych, gdzie dziecko nie otrzymywało wystarczającego wsparcia oraz indywidualnego podejścia.

Z biegiem czasu nauka stawała się dla niego coraz trudniejsza. Trudne zachowania stopniowo dominowały w jego codziennym funkcjonowaniu, całkowicie przejmując nad nim kontrolę. Po przeprowadzonej re-diagnostyce rozpoczął naukę w klasach dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym. W nowym środowisku szybko zorientował się, że jego kolezdy są słabsi od niego, co wykorzystywał bezlitośnie. Zabierał im jedzenie, zmuszał do noszenia swojego plecaka i pozwalał odzywać się tylko wtedy, gdy sam na to pozwolił.

Dramatyczna eskalacja zachowań miała miejsce, gdy w klasie czwartej szkoły podstawowej pobił nauczycielkę po odmowie wykonania zadania. Nauczycielka w wyniku tego incydentu przebywała pod opieką lekarzy przez ponad dwa tygodnie i została przeniesiona do innej klasy na podstawie pisemnej prośby do dyrektora Ośrodka.

Przypadek tego ucznia szczegółowo ilustruje, jak trudne i złożone mogą być zachowania u osoby z niepełnosprawnością i spektrum autyzmu. Zachowania, które z czasem mogą narastać i całkowicie przejąć kontrolę nad jej funkcjonowaniem. Od początku uczeń wykazywał silne tendencje do

wymuszania swoich potrzeb i zdania, co w efekcie doprowadziło do poważnych problemów z agresją i adaptacją społeczną. Przypadek ten zdecydowanie podkreśla potrzebę skutecznych interwencji terapeutycznych, integracji społecznej oraz indywidualnego, empatycznego podejścia, które mogą pomóc takim uczniom w radzeniu sobie ze swoimi głębokimi trudnościami.

Agresja ucznia była poważnym problemem wymagającym skutecznych interwencji terapeutycznych i edukacyjnych. W opisanym przypadku agresywne zachowania miały głęboki wpływ na życie szkolne oraz otoczenie ucznia, wymagając kompleksowego podejścia w celu zarządzania i redukcji tego rodzaju zachowań.

Rodzice początkowo aktywnie współpracowali z pedagogiem i psychologiem szkolnym. Regularnie informowali o postępach i problemach dziecka w domu. Współpraca ta była istotna dla monitorowania i wsparcia ucznia w szkolnym środowisku. Z czasem rodzice zaprzestali regularnego informowania szkoły o przebiegu leczenia dziecka oraz dodatkowych opiniach psychologiczno-pedagogicznych. Nie przekazywali również informacji dotyczących hospitalizacji dziecka w placówkach leczniczych. Zaniedbanie tego typu komunikacji mogło mieć negatywny wpływ na odpowiednie dostosowanie programu nauczania i wsparcia psychologicznego dla ucznia.

Nieprawidłowa współpraca mogła prowadzić do braku pełnego zrozumienia potrzeb i trudności ucznia przez szkołę oraz braku odpowiedniego wsparcia edukacyjnego i terapeutycznego. Uczeń, przechodząc do szkoły przysposabiającej do pracy, gdzie rozpoczął praktyki zawodowe, mógł napotykać trudności w adaptacji z powodu braku ciągłego monitorowania i wsparcia ze strony szkolnej i rodzicielskiej. Zaniedbanie współpracy rodziców z pedagogiem i psychologiem szkolnym miało istotne znaczenie dla właściwego wsparcia ucznia z trudnościami. Kontynuowanie i regularna komunikacja mogą pomóc w dostosowaniu programu nauczania, terapii oraz wsparcia społecznego, co jest kluczowe dla sukcesu edukacyjnego i adaptacji ucznia w szkolnym i zawodowym środowisku. Nauczyciele prowadzący zajęcia praktyczne z uczniem jednoznacznie stwierdzili, że praktyki zawodowe mają bardzo pozytywny wpływ na jego zachowanie i samopoczucie. Kluczowe obserwacje obejmują:

1. Wyciszenie i głęboką koncentrację: Uczeń wykazuje się niezwykłą koncentracją i zaangażowaniem podczas wykonywania powierzonych mu zadań. Praktyki zawodowe stają się dla niego czasem, gdy może całkowicie poświęcić się pracy, bez rozproszeń i niepotrzebnych przeszkód.

2. Motywacja i poczucie sprawczości: Wykonywanie rzeczywistych zadań zawodowych silnie motywuje ucznia do działania. Odpowiedzialność za powierzone obowiązki wzmacnia jego samoocenę i daje poczucie sprawczości oraz osiągnięcia.
3. Wzrost poczucia własnej wartości: Praktyki zawodowe stanowią dla ucznia nie tylko okazję do zdobycia praktycznych umiejętności, ale także kluczowy element budowania jego poczucia własnej wartości. Uczestnictwo w pracy zawodowej potwierdza jego kompetencje i umiejętności, co jest niezwykle budujące emocjonalnie.

Informacje od rodziców potwierdzają, że dla ucznia praktyki zawodowe są czymś wyjątkowym i traktowane są jako nagroda za jego zaangażowanie i wysiłek. Widzą, że uczestnictwo w praktykach przynosi mu ogromną satysfakcję i radość z wykonywanej pracy.

Opinia nauczycieli uczących zawodu ma dla ucznia ogromne znaczenie. Jego postawa wobec pracy i zadań, jakie mu powierzają, świadczy o tym, że chce zdobywać akceptację i pochwałę od swoich nauczycieli. To dodatkowo motywuje go do zaangażowania się w praktyki zawodowe na najwyższym poziomie.

Opis zachowania ucznia w kontekście praktyk zawodowych oraz arkusz obserwacji może wyglądać następująco:

Uczeń, będąc na praktykach zawodowych w zakładzie aktywności zawodowej, wykazał się wysoką skutecznością i dokładnością w wykonywaniu każdego powierzonego mu zadania. Okazało się, że czynności i aktywności, które przygotowują go do autonomii życiowej i zawodowej, są dla niego najbardziej istotne i atrakcyjne. Nauczyciele uczący ucznia prowadzili systematyczne obserwacje, które pozwoliły im na stwierdzenie, że uczeń całkowicie poświęca się pracy podczas praktyk zawodowych. Skoncentrowany jest na działaniu i dokładnym wykonaniu powierzonych mu zadań. Podczas praktyk ucznia zaobserwowano:

- Zaangażowanie i koncentrację: Uczeń skupia się na wykonywaniu zadań, nie rozpraszając się na inne czynności.
- Samodzielność w działaniu: Potrafi samodzielnie organizować swoją pracę i podejmować decyzje dotyczące wykonywanych czynności.
- Brak zaangażowania w interakcje społeczne: Uczeń unika rozmów z innymi uczniami podczas zajęć, koncentrując się jedynie na wykonywaniu pracy.

- Akceptacja decyzji nauczycieli: Nie kwestionuje decyzji nauczycieli ani innych wytycznych, demonstrując posłuszeństwo i zaufanie do ich wskazówek.

Aby zapewnić obiektywne i systematyczne zbieranie informacji na temat zachowania ucznia, zespół powołany przez dyrektora Ośrodka opracował arkusz obserwacji. Nauczyciele podczas zajęć z uczniem uzupełniali arkusz, opisując jego zachowanie zarówno podczas wykonywania preferowanych aktywności, jak i tych, które wymagają większego wysiłku.

Obserwacje nauczycieli oraz użycie arkusza obserwacji były kluczowe dla zrozumienia zachowania ucznia podczas praktyk zawodowych. Uczeń wykazywał silne zaangażowanie w zadania związane z przygotowaniem do życia zawodowego, co może stanowić solidną podstawę dla jego przyszłej samodzielności. Regularna analiza zachowań ucznia pozwala na dostosowanie programu nauczania i wsparcia do jego indywidualnych potrzeb oraz umiejętności.

Praktyki zawodowe są niezwykle istotnym elementem edukacji ucznia, który nie tylko rozwija swoje umiejętności zawodowe, ale również buduje poczucie własnej wartości i motywację do nauki. Obserwacje nauczycieli oraz opinie rodziców potwierdzają, że praca zawodowa stanowi kluczowy i ceniony przez niego element życia.

Kiedy klasa, w której uczył się chłopiec, otrzymała możliwość pracy w mieszkaniu treningowym, nauczyciele byli zaniepokojeni. Obawiali się, że w nowym, mniej atrakcyjnym środowisku, mogą pojawić się zachowania trudne, które dotychczas nie występowały podczas praktyk zawodowych. Dotychczasowe obserwacje wykazały brak zachowań trudnych podczas praktyk zawodowych. Podczas pracy w zakładzie aktywności zawodowej chłopak wykazywał się wysoką motywacją i skupieniem, unikając zachowań trudnych, jednocześnie na zajęciach lekcyjnych zachowania te przejawiały się głównie w formie słownej, opozycyjnej oraz natrętnej w stosunku do innych uczniów.

Nauczyciele obawiali się, że zmiana środowiska pracy może wpłynąć na chłopca, prowokując pojawienie się niepożądanych zachowań. W kontekście mieszkania treningowego, gdzie warunki są bardziej zbliżone do typowego otoczenia życia codziennego, obawy te mogą mieć uzasadnienie. Kluczowym wyzwaniem będzie zapewnienie odpowiedniego wsparcia i monitorowania, aby minimalizować ryzyko wystąpienia zachowań trudnych.

Zachowania chłopca podczas praktyk zawodowych oraz na zajęciach lekcyjnych wskazują na istotne różnice w kontekście środowiska. Praca

w mieszkaniu treningowym może być dla niego nowym wyzwaniem, które wymaga szczególnej uwagi i odpowiedniego przygotowania ze strony nauczycieli i terapeutów. Ważne będzie ciągłe monitorowanie jego postępów oraz reagowanie na ewentualne trudności, aby zapewnić mu jak najbardziej pozytywne doświadczenia edukacyjne i zawodowe.

Uczeń z ogromnym entuzjazmem przyjął pomysł realizowania zajęć praktycznych w mieszkaniu treningowym. Z wielką przyjemnością angażował się w prace porządkowe oraz kulinarne, ciesząc się z możliwości spożywania wytworzonych przez siebie potraw, co stanowiło dla niego nowość i motywację. Pierwsze zajęcia przebiegły pomyślnie, a uczeń wykazywał wysoką motywację, skrupulatność i zaangażowanie.

Po 24 godzinach zajęć (4 spotkania po 6 godzin) zaczęły pojawiać się trudne zachowania. Uczeń zaczął błyskawicznie spożywać swoje posiłki, a następnie agresywnie wymuszał jedzenie od kolegów. W przypadku odmowy używał wulgaryzmów, chciał opuszczać mieszkanie treningowe.

Uczeń zaczął wykazywać jedynie chęć do odpoczynku, uzurpował sobie prawo do wyłącznego korzystania z kanapy, a później całego pokoju. Kulinarne jakość potraw przestała go interesować, skupiał się jedynie na ilości jedzenia. Podczas treningów ekonomicznych wydawał znacznie większe kwoty na produkty, niezgodnie z planem, w którym wszyscy uczniowie mieli równą, niewielką kwotę na zakupy.

Okazało się, że w domu uczeń wymuszał pieniądze od rodziców, którzy ulegali, chcąc uniknąć zagrożenia fizycznego. Sytuacja ta doprowadziła do znacznych trudności w zarządzaniu zachowaniami ucznia w mieszkaniu treningowym.

Nauczyciele i terapeuci zebrali się ponownie w celu omówienia zachowania ucznia. Obrano strategię:

- Interwencje behawioralne: Wprowadzenie indywidualnych, dopasowanych planów behawioralnych, które będą nagradzać pozytywne zachowania i stawiać jasne granice dla zachowań niepożądanych. Skupienie się na nauce samokontroli i zarządzania impulsami poprzez różnorodne techniki behawioralne i terapeutyczne.
- Wsparcie emocjonalne i psychologiczne: Zorganizowanie regularnych, indywidualnych sesji z psychologiem lub terapeutą, aby pomóc uczniowi zrozumieć i kontrolować swoje emocje. Wprowadzenie technik relaksacyjnych, takich jak medytacja, joga czy ćwiczenia oddechowe, aby pomóc uczniowi w redukcji stresu i napięcia.

- Edukacja rodziców i współpraca z rodziną: Przeprowadzenie regularnych spotkań z rodzicami, aby edukować ich na temat skutecznych strategii radzenia sobie z trudnymi zachowaniami syna. Ustalenie wspólnych, jasnych zasad i konsekwencji, które będą stosowane zarówno w domu, jak i w szkole.
- Adaptacja środowiska treningowego: Dostosowanie warunków w mieszkaniu treningowym, aby minimalizować czynniki wywołujące stres i trudne zachowania. Ustalanie jasnych i konsekwentnych reguł dotyczących zachowań w mieszkaniu treningowym.
- Monitorowanie postępów: Regularne, szczegółowe obserwacje i dokumentowanie zachowań ucznia przez nauczycieli, aby śledzić postępy i dostosowywać strategie terapeutyczne. Współpraca z zespołem terapeutycznym w celu regularnego przeglądu planu działania i wprowadzania niezbędnych zmian.

Działania te miały na celu wsparcie ucznia w rozwijaniu umiejętności samokontroli, radzenia sobie ze stresem oraz w budowaniu zdrowych relacji z innymi. Mieszkanie treningowe, w połączeniu z odpowiednimi interwencjami behawioralnymi i terapeutycznymi, może stanowić kluczowy element w procesie jego rehabilitacji i przygotowania do samodzielnego życia.

Uczeń dostrzegł nieocenione korzyści płynące z regularnych zajęć w mieszkaniu treningowym. To właśnie tam, w bezpiecznym i wspierającym środowisku, odkrył swoje zdolności i zaczął zdobywać umiejętności niezbędne do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz do przyszłej pracy zawodowej. Zrozumiał, że każde zajęcie było dla niego krokiem ku sukcesowi i samodzielności, co stało się jego głównym źródłem motywacji.

Z własnej inicjatywy zaangażował się w liczne aktywności, które wcześniej były mu obce. Aktywnie poszukiwał nowych wyzwań, korzystając z internetu do zdobycia ciekawych przepisów kulinarnych oraz inspiracji. To zaangażowanie przyczyniło się do jego udziału w organizacji warsztatów kuchni wegańskiej, których celem było promowanie zdrowego odżywiania opartego na roślinnych produktach. Wielokrotnie inicjował organizację imprez niespodzianek dla swoich kolegów i koleżanek.

Uczestnictwo w licznych warsztatach nie tylko rozwijało jego umiejętności kulinarne, ale również uczyło współpracy z innymi oraz organizacji wydarzeń. Uczeń aktywnie uczestniczył w planowaniu i realizacji każdego etapu warsztatów, co pozwoliło mu przełamać barierę w komunikacji i nawiązać nowe kontakty społeczne.

Mieszkanie treningowe stało się dla niego miejscem, gdzie mógł rozwijać swoje pasje i zainteresowania, jednocześnie ucząc się odpowiedzialności i samodzielności. Dzięki wsparciu i strukturalnym programom edukacyjnym, które oferowało mu to środowisko, zdobywał nie tylko umiejętności praktyczne, ale także budował swoje poczucie własnej wartości i pewność siebie.

Nie ulega wątpliwości, że znaczący postęp, jaki dokonał się w życiu ucznia, jest wynikiem nie tylko głębokiego zaangażowania nauczycieli i terapeutów, lecz także efektu oddziaływania mieszkania treningowego. To bezpieczne, wspierające środowisko stworzone specjalnie dla osób z potrzebami wsparcia, gdzie kontrolowane warunki sprzyjają nauce umiejętności w sposób, który minimalizuje potencjalne negatywne konsekwencje, takie jak te, które mogą wystąpić podczas praktyk w bardziej wymagających środowiskach zawodowych, na przykład w zakładzie aktywności zawodowej.

Mieszkanie treningowe pełni kluczową rolę jako przestrzeń do nauki i ćwiczenia skutecznych strategii radzenia sobie ze stresem oraz rozwiązywania ewentualnych konfliktów. Dzięki kontrolowanym sytuacjom uczestnik może realistycznie doświadczać wydarzeń, które mogą mieć miejsce, gdy będzie mieszkać samodzielnie lub z innymi osobami. To właśnie tutaj uczestnik ma szansę nauczyć się, jak efektywnie zarządzać codziennymi wyzwaniami i sytuacjami stresującymi, które mogą wystąpić w życiu dorosłym.

Mieszkanie treningowe nie tylko zapewnia bezpieczne i wspierające środowisko do nabywania umiejętności życiowych, ale również pozwala uczestnikowi na rozwój osobisty i społeczny. Poprzez praktyczne doświadczenia i interakcje z terapeutami oraz współlokatorami, uczący się może stopniowo zdobywać niezbędne kompetencje do samodzielnego życia. To miejsce, gdzie każdy krok w kierunku samodzielności jest krokiem pozytywnym i budującym pewność siebie, co jest kluczowe dla pełnego uczestnictwa w społeczeństwie i osiągnięcia sukcesu zawodowego w przyszłości.

Rodzice ucznia zauważyli również istotną poprawę w jego zachowaniu w domu rodzinnym. Chłopiec odnalazł w domu rodzinnym spokojną przestrzeń do właściwego odpoczynku, starannie przygotował sobie kącik relaksacyjny, z którego aktywnie korzystał w sytuacjach stresowych. Przejął kilka nowych obowiązków, z których sumiennie i odpowiedzialnie się wywiązywał.

W czerwcu 2024 r. po licznych konsultacjach lekarskich uczeń otrzymał kolejną diagnozę – depresja dwubiegunowa. Chłopiec regularnie przyjmuje leki stabilizujące nastrój, które pomagają mu kontrolować objawy choroby i utrzymywać emocje w równowadze. Mimo farmakoterapii uczeń wciąż

zмага się z wahaniami nastrojów, napadami depresji, a także chwilowymi okresami manii, które wpływały na jego zdolność koncentracji, motywację i relacje z rówieśnikami. Udział w zajęciach w mieszkaniu treningowym pomógł uczniowi nie tylko w aspekcie rozwoju praktycznych umiejętności, ale również w poprawie jego ogólnego stanu zdrowia psychicznego. Dzień pełen strukturalnych zajęć, które uwzględniały zarówno elementy terapii, jak i wspólne aktywności z innymi uczestnikami, sprzyjał poczuciu bezpieczeństwa, stabilizacji i integracji.

Dzięki temu chłopiec poczuł się bardziej zmotywowany do dalszej pracy nad sobą, a także do kontynuowania leczenia farmakologicznego w połączeniu z terapią, co zwiększyło jego poczucie skuteczności w radzeniu sobie z chorobą. Mieszkanie treningowe okazało się dla ucznia z depresją dwubiegunową bardzo pomocne w procesie jego rehabilitacji. Połączenie regularnej farmakoterapii z indywidualnym wsparciem w środowisku, które sprzyja rozwijaniu samodzielności i umiejętności społecznych, stanowiło kluczowy element w poprawie jego samopoczucia, stabilności emocjonalnej i jakości życia.

Bibliografia

<https://pcdi.org/>.

<https://podstawaprogramowa.pl/Szkola-specjalna-przysposabiajaca-do-pracy>.

Łątka J. (2011), *Mieszkanie treningowe – model społeczno-przestrzenny*, „Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej. Architektura Mieszkaniowa”, vol. 9, nr 7, https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-volume-1232-1354-prace_naukowe_wydzialu_architektury_politechniki_wroclawskiej__architektura_mieszkaniowa-2011-vol__9_nr_7.

Marciniak- Madejska N. (2018), *Mieszkalnictwo wspomagane osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi. Ku integracji społecznej i normalizacji życia*, praca doktorska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Społecznych.

Suchowierska M., Bąbel P., Ostaszewski P. (2021), *Terapia behawioralna dzieci z autyzmem. Teoria, badania i praktyka stosowanej analizy zachowania*, GWP, Gdańsk.

Zakrzewska- Manterys E. (2017), *Oblicza dorosłości. Mieszkania treningowe dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi*, [w:] J. Niedbalski, M. Raław, D. Żuchowska-Skiba (red.), *Oblicza niepełnosprawności w teorii i praktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.